

POSTANOWIENIE

25 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 25 kwietnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. S. i J. S.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu
z 12 stycznia 2023 r., II Ca 979/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem kosztów postępowania kasacyjnego 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Bank spółce akcyjnej w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z 12 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 2023 r., I CSK 4691/22).

Zdaniem skarżącego w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1. Czy o walucie wierzytelności z tytułu umowy kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska decyduje waluta wskazana w treści umowy kredytu jako waluta kredytu czy - inna niż waluta wskazana w treści umowy kredytu

- waluta, w jakiej zgodnie z umową realizowane są przepływy pieniężne (w jakiej spełniane są świadczenia)?

2. Czy na gruncie umowy o kredyt denominowany w walucie obcej pojęcie „oddanie do dyspozycji środków pieniężnych” kredytobiorcy należy utożsamiać z faktyczną wypłatą środków pieniężnych tytułem kredytu?

3. Czy klauzule przeliczeniowe odwołujące się do kursów tabelowych banku zawarte w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej określają „świadczenia główne” stron tej umowy w rozumieniu przepisu art. 385¹ §1 zd. 2 k.c., czy spełniają jedynie funkcję wtórną (pomocniczą) dla tych świadczeń, i czy w tym drugim przypadku, ich eliminacja z treści umowy jako postanowień niedozwolonych jest równoznaczna z pozbawieniem umowy jej elementów przedmiotowo istotnych (*essetnialia negotii*), prowadzącym do nieważności umowy, czy też możliwe jest dalsze wykonywanie umowy pomimo usunięcia klauzul przeliczeniowych?

4. Czy w przypadku umowy kredytu denominowanego do waluty obcej, wskazującej na równowartość złotych oddanych kredytobiorcy, pomimo uznania za bezskuteczny mechanizmu denominacji obejmującego klauzule ryzyka i klauzule przeliczeniowe, możliwe jest ustalenie w treści umowy podstawowych praw i obowiązków jej stron umożliwiające dalsze wykonywanie umowy i w konsekwencji, czy umowa może dalej obowiązywać jako umowa kredytu złotowego z oprocentowaniem ustalonym z zastosowaniem stawki WIBOR, względnie stawki LIBOR?

Podniesione przez skarżącego kwestie koncentrują się wokół problemu dotyczącego abuzywności postanowień umowy i skutków tej abuzywności. Należy zauważyć, że kwestie te były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (zob. w szczególności uchwałę SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22; uchwałę pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22; wyroki Sądu Najwyższego z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 13 maja 2022 r.: II CSKP 293/22; II CSKP 405/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą,

pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Klauzule przeliczeniowe w umowie kredytu wyrażonego w walucie obcej określają „świadczenia główne” stron tej umowy w rozumieniu art. 385¹ §1 zd. 2 k.c. (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, postanowienie z 17 listopada 2022 r., I CSK 4128/22 oraz wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank Nyrt. I OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt przeciwko Teréz Ilyés i Emil Kiss, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44).

Ponadto wyjaśniono, że niedozwolone postanowienie umowne (art. 385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasada prawna – III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden

bowiem przepis prawa, w tym art. 385¹ i art. 358 § 2 k.c., nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia).

Ponadto z uchwały Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, jednoznacznie wynika, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Jednocześnie w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Oznacza to m.in. wykluczenie tzw. „odfrankowania” polegającego na utrzymaniu w mocy umowy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (zob. też wyrok SN z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego 2022, nr 5–6, s. 28), a także, to że umowa kredytu denominowanego kursem CHF po wyeliminowaniu klauzul przeliczeniowych nie może być utrzymana jako umowa kredytu walutowego w CHF (zob. też wyrok z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22).

Poza tym, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, w kredycie indeksowanym kwota kredytu jest podana w walucie krajowej i w tej walucie zostaje wypłacona, ale zostaje przeliczona na walutę obcą według klauzuli umownej opartej również na kursie kupna tej waluty obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, przy czym spłata kredytu następuje w walucie krajowej. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, a zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, zaś spłata kredytu następuje w walucie krajowej. Z kolei w kredycie walutowym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej i spłata również jest dokonywana w tej walucie.

Tylko w tym ostatnim wypadku roszczenie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy jest wyrażone w walucie obcej, tj. kredytobiorca może żądać od kredytodawcy wypłaty kwoty kredytu w walucie obcej. W dwóch pozostałych wypadkach żądanie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy w zakresie spełnienia świadczenia (czyli wypłaty kwoty kredytu) dotyczy wyłącznie waluty krajowej.

Kwestia wykładni pojęcia „oddanie do dyspozycji środków pieniężnych” była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w wyroku z 7 marca 2014 r., IV CSK 440/13. Artykuł 69 ust. 1 PrBank, którego naruszenie zarzuca skarżący, wymienia *essentialia negoti* umowy kredytu. Z przepisu tego wynika, że kredytem jest taka umowa, na podstawie której bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Wobec brzmienia tego przepisu oraz w świetle praktyki obrotu, za specyficzne cechy umowy kredytu trzeba uznać to, że jej stroną oddającą do dyspozycji innego podmiotu środki pieniężne jest zawsze bank; ma ona charakter konsensualny, jej dojście do skutku nie wymaga wcale, by kredytobiorca rzeczywiście podjął udostępnione mu środki, wystarczy, że zostaną mu one oddane do dyspozycji, za co bankowi należy się wynagrodzenie. Udostępnienie kredytobiorcy środków, które kredytodawca oddaje do jego dyspozycji może mieć formę ich wypłacenia w gotówce, przelania na rachunek bankowy wskazany przez kredytobiorcę, ale także rozliczenia przez kredytodawcę pewnych zobowiązań z wierzytelnością kredytobiorcy z umowy kredytowej na prowadzonym w tym celu rachunku.

Należy zatem uznać, iż wskazywane przez skarżącego kwestie były już przedmiotem licznych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego zatem nie mogą stanowić istotnych zagadnień prawnych w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

[SOP]

[ms]